เมื่อกองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น กลายเป็นกองกำลังเชิงรุก

โดย นาวาเอก ณัฐกร ให้ศิริกุล

บทนำ

กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (Japan Maritime Self-Defense Force : JMSDF) มีหน้าที่หลักในการป้องกันอาณาเขตทางทะเล และรักษาความปลอดภัยทางทะเลของญี่ปุ่น ภายใต้รัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะ มาตรา ๙ ซึ่งกำหนดไว้หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทำให้ญี่ปุ่นไม่สามารถสร้างกำลังทางทหารที่มีอำนาจในการทำสงคราม โดยการมีขีดความสามารถเชิงรุก (Offensive Capabilities) ของกองกำลังไม่สามารถกระทำได้และมีข้อจำกัด อย่างไรก็ตาม ภายใต้สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในยุคโลกาภิวัฒน์ มีปัจจัยหลายอย่างส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนของกองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น เช่น การเป็นพันธมิตรร่วมระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น รวมถึงการร่วมมือแบบพหุภาคีกับชาติพันธมิตร เพื่อต่อต้านภัยคุกคามที่มีร่วมกัน นอกจากนี้แล้ว ญี่ปุ่นยังต้องเผชิญกับภัยคุกคามทางทหารโดยตรงในภูมิภาคและภัยคุกคามแบบอสมมาตร รวมถึงการขยายขอบเขตของภารกิจด้านมนุษยธรรมและการรักษาสันติภาพ และการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) มีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตนเองจากกองกำลังที่มีเพียงขีดความสามารถป้องกันโดยไม่สามารถมีขีดความสามารถทำการรบหรือการโจมตี ให้กลายเป็นกองกำลังที่มีขีดความสามารถและกำลังรบในเชิงรุกเพื่อทำให้ญี่ปุ่นสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ความมั่นคงเพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติของตนและพันธมิตรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งหากญี่ปุ่นไม่ปรับเปลี่ยนขีดความสามารถของตนให้เป็นขีดความสามารถเชิงรุกจะส่งผลต่อญี่ปุ่นเองในมิติทางด้านความมั่นคง นอกจากนี้ยังส่งผลต่อชาติพันธมิตรในการป้องกันตนเองร่วมกัน (Collective Self-Defense) และการรักษาเสถียรภาพในภูมิภาค

คำสำคัญ : กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น มาตรา ๙ การป้องกันตนเองร่วมกัน (Collective Self-Defense) ขีดความสามารถเชิงรุก (Offensive Capabilities)

การเป็นพันธมิตรระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นรวมทั้งการร่วมมือแบบพหุภาคีกับชาติพันธมิตร

กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) ถูกกำหนดให้เป็นกองกำลัง “ป้องกันตนเอง” เนื่องจากรัฐธรรมนูญหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ของญี่ปุ่น โดยเฉพาะมาตรา ๙ ซึ่งประกาศยกเลิกการทำสงครามเป็นวิธีการแก้ไขข้อพิพาทระหว่างประเทศ และห้ามไม่ให้ญี่ปุ่นมีทหารหรือกำลังรบที่มีศักยภาพในการรุกราน โดยญี่ปุ่นได้นำรัฐธรรมนูญนี้มาใช้ภายใต้อิทธิพลของฝ่ายพันธมิตรที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ มาตรา ๙ ระบุไว้ว่า

“เพื่อมุ่งสู่สันติภาพระหว่างประเทศที่ตั้งอยู่บนความยุติธรรมและระเบียบแบบแผน ประชาชนญี่ปุ่นละทิ้งการทำสงครามในฐานะสิทธิอธิปไตยของชาติและการข่มขู่หรือการใช้กำลังเพื่อการแก้ไขข้อพิพาทระหว่างประเทศ... กองกำลังทางบก ทางทะเล และทางอากาศ รวมทั้งศักยภาพในการทำสงครามจะไม่ถูกจัดตั้งขึ้น”[1]

1 Japan Ministry of Defense. (2018). “The Role of the Japan Self-Defense Forces.” https://www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/pdf/2018/DOJ2018_1-2.pdf

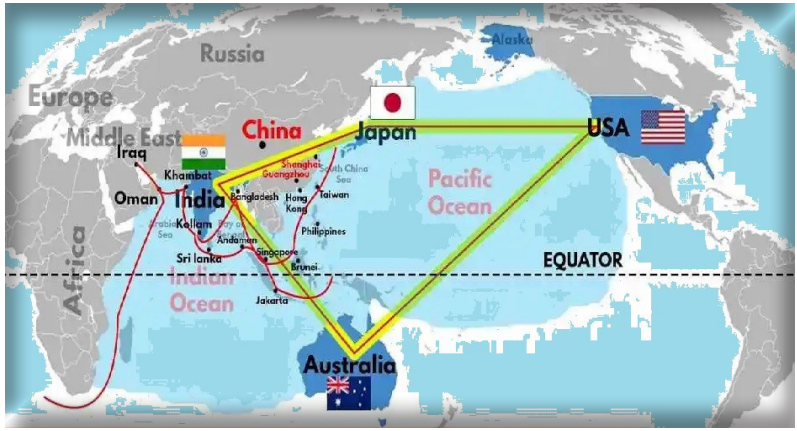
ด้วยเหตุนี้ ญี่ปุ่นจึงถูกจำกัดไม่ให้มีทหารแบบดั้งเดิมที่มีบทบาทเชิงรุกราน ทำให้ญี่ปุ่นต้องจัดตั้งกองกำลังป้องกันตนเอง (Japan Self-Defense Force: JSDF) ซึ่งรวมถึงกองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) ให้มีภารกิจเฉพาะในการป้องกันประเทศและรักษาความปลอดภัยในระดับภายในประเทศ โดยมีข้อจำกัดในการแผ่ขยายอำนาจไปยังต่างประเทศ ทั้งนี้ทางญี่ปุ่นเองก็รักษาแนวทางนี้มากว่า ๘๐ ปี อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป ญี่ปุ่นจึงได้ขยายความหมายของ “การป้องกันตนเอง” ทำให้ในปัจจุบันกองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) สามารถเข้าร่วมในภารกิจการรักษาสันติภาพระหว่างประเทศ ภารกิจด้านมนุษยธรรม และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับพันธมิตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องการป้องกันตนเองร่วมกัน

การที่กองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่น (JSDF) รวมทั้ง กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) สามารถพัฒนาขีดความสามารถให้มีบทบาทในเชิงรุกมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องมากจากการสนับสนุนของสหรัฐฯ ทั้งนี้ สาเหตุหลักๆ มาจากสถานการณ์ความตึงเครียดด้านความมั่นคงในภูมิภาค เช่น การพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์และขีปนาวุธของเกาหลีเหนือ การขยายอิทธิพลของจีนในทะเลจีนใต้และทะเลจีนตะวันออก การที่ญี่ปุ่นมีกองกำลังป้องกันตนเองที่แข็งแกร่งขึ้น จะทำให้ญี่ปุ่นสามารถรับผิดชอบสถานการณ์ด้านความมั่นคงในฐานะพันธมิตรของสหรัฐฯ ได้มากขึ้น โดยกองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) จะช่วยปกป้องเส้นทางการขนส่งทางทะเลที่สำคัญ ส่งเสริมเสรีภาพในการเดินเรือ (Freedom of Navigation) และสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารของสหรัฐฯ ในภูมิภาค

นอกจากความร่วมมือกับสหรัฐฯ ญี่ปุ่นยังร่วมมือกับพันธมิตรหลายประเทศเพื่อรับมือกับภัยคุกคามและรักษาเสถียรภาพด้านความมั่นคงในภูมิภาคที่เริ่มต้นในปี พ.ศ.๒๔๙๔[2] ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๗ ญี่ปุ่น

2 กระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น (MOFA). “U.S.-Japan Security Arrangement.” https://www.mofa.go.jp/region/n-america/us/security/index.html

และสหภาพยุโรปได้ประกาศความร่วมมือด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือทางการทหารผ่านการฝึกร่วม และการแลกเปลี่ยนอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศเพื่อรับมือกับความตึงเครียดในภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับจีน เกาหลีเหนือ และรัสเซีย[3] นอกจากนี้แล้ว ญี่ปุ่นมีบทบาทสำคัญใน “Quadrilateral Security Dialogue” (QUAD) ซึ่งเป็นความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่นสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และอินเดีย โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการสร้างภูมิภาค อินโด-แปซิฟิกที่เปิดกว้างและรวมทุกฝ่าย พร้อมจัดการกับความท้าทายด้านต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อต่อต้านอิทธิพลที่เพิ่มขึ้นของจีนในภูมิภาค เช่น ด้านความมั่นคงทางทะเล การพัฒนาระบบพื้นฐาน และการตอบสนองต่อภัยพิบัติ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของญี่ปุ่นใน QUAD ยืนยันถึงจุดยืนทางยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นในการรักษาความมั่นคงในภูมิภาคและการจัดการกับความท้าทายระดับโลกผ่านความร่วมมือในหลายด้าน[4]

ภาพที่ ๑ : ความร่วมมือด้านความมั่นคง “Quadrilateral Security Dialogue” (QUAD)
ที่มา: https://samvadaworld.com/featured/2022-quad-summit-agenda-intent-and-future-goals/

3 AP News. “Japan, EU announce security and defense partnership to bolster military ties.” https://apnews.com/article/98e38a544c06547373cfa83304343731?utm_source=chatgpt.com

4 ศูนย์วิจัยรัฐสภาสหรัฐฯ (CRS). “The Quad: Security Cooperation Among the United States, Japan, India, and Australia.” https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11678/2

นอกจากนี้แล้ว ญี่ปุ่นยังมีบทบาทสำคัญในการยกระดับการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (ADMM-Plus) ในการส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security) โดยการลาดตระเวนร่วม ทั้งนี้ ญี่ปุ่นเน้นย้ำความสำคัญของการรักษาระเบียบทางทะเลที่เสรีและเปิดกว้าง ตามยุทธศาสตร์ภูมิภาค อินโด – แปซิฟิกที่เสรีและเปิดกว้าง (Free and Open Indo-Pacific: FOIP) โดยเสนอให้มีการขยายขอบเขตการฝึกร่วมทางทะเลระหว่างกองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่น (JSDF) กับชาติสมาชิกอาเซียนในกรอบ ADMM-Plus เพื่อต่อต้านการใช้กำลังเปลี่ยนแปลงสถานะเดิมในทะเลจีนใต้[5] ทั้งนี้ภายใต้โครงการความช่วยเหลือด้านความมั่นคง ญี่ปุ่นได้ใช้เวทีนี้ยืนยันการสนับสนุนยุทโธปกรณ์กับชาติพันธมิตร เช่น เรือลาดตระเวนและอุปกรณ์เรดาร์ให้กับประเทศในกลุ่มอาเซียน เช่น ฟิลิปปินส์และเวียดนาม เพื่อเสริมขีดความสามารถในการเฝ้าระวังในพื้นที่[6] ซึ่งความร่วมมือในกรอบ ADMM-Plus สำหรับญี่ปุ่น ไม่ใช่เพียงแค่การหารือ แต่เป็นการ “ปฏิบัติจริง” ผ่านการสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคโนโลยี และยุทโธปกรณ์ เพื่อสร้างดุลอำนาจและเสถียรภาพในภูมิภาค

ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ญี่ปุ่นได้ตีความรัฐธรรมนูญใหม่ ให้สามารถใช้การป้องกันตนเองร่วมกันได้ (Collective Self-Defense) หมายถึง กองกำลังญี่ปุ่นสามารถช่วยพันธมิตรได้หากถูกโจมตี แม้ญี่ปุ่นจะไม่ได้ถูกคุกคามโดยตรง สหรัฐฯ สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนี้โดยมองว่าจะเสริมสร้างและทำให้พันธมิตรมีความแข็งแกร่งมากขึ้น การที่กองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่น (JSDF) มีขีดความสามารถมากขึ้น การยกระดับความร่วมมือด้านความมั่นคงกับนานาชาติโดยเฉพาะในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก จะเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติการร่วมผสม ตอบสนองต่อภัยคุกคามได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อผลประโยชน์ของชาติตน สหรัฐฯ หรือพันธมิตรในภูมิภาคถูกคุกคาม

5 Ministry of Foreign Affairs of Japan. “Free and Open Indo-Pacific.” Accessed December 24, 2025. www.mofa.go.jp.

6 Ministry of Defense of Japan. “ADMM and ADMM-Plus.” Accessed December 24, 2025. www.mod.go.jp.

๑. การป้องกันตนเองภายใต้สภาวะแวดล้อมที่มีภัยคุกคามทางทหารโดยตรง และภัยคุกคามแบบอสมมาตร

ด้วยตำบลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศญี่ปุ่น และการร่วมมือกับพันธมิตรหลักคือ สหรัฐฯ ในการสนับสนุนยุทธศาสตร์ภูมิภาค อินโด – แปซิฟิกที่เสรีและเปิดกว้าง (Free and Open Indo-Pacific: FOIP) ซึ่งมุ่งส่งเสริมเสรีภาพในการเดินเรือ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และเคารพกฎหมายระหว่างประเทศในภูมิภาค ทำให้กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) ต้องปฏิบัติการในสภาวะแวดล้อมที่ล้อมรอบไปด้วยภัยคุกคามทางทหารโดยตรง และภัยคุกคามแบบอสมาตร ซึ่งถือเป็นทางแพร่งด้านความมั่นคง (Security Dilemma) ที่มีที่มาจากเหตุผลทางประวัติศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์ และความท้าทายทางยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

๑.๑ <u>กิจกรรมทางทะเลของจีน</u> การดำเนินการของจีนในทะเลตะวันออก โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่รอบเกาะเซ็นกากุ (เกาะเตียวหยู) เป็นปัญหาท้าทายที่สำคัญ โดยเรือของจีนมักจะเข้าสู่น่านน้ำของญี่ปุ่น ก่อให้เกิดความตึงเครียด เกาะเหล่านี้มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์โดยเชื่อว่าเป็นแหล่งน้ำมันและก๊าซใต้ทะเล โดยถือเป็นข้อพิพาทที่มีมานานหลายทศวรรษ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ หน่วยยามฝั่งจีนได้รายงานว่าเรือประมงญี่ปุ่น “เข้าสู่น่านน้ำอย่างผิดกฎหมาย” รอบเกาะเตี้ยวหยู ซึ่งเน้นย้ำถึงข้อพิพาทที่ยังคงมีอยู่[7]

๑.๒ <u>การทดสอบขีปนาวุธของเกาหลีเหนือ</u> การพัฒนาขีปนาวุธและการทดสอบอย่างต่อเนื่องของเกาหลีเหนือถือเป็นภัยคุกคามโดยตรงต่อความมั่นคงของญี่ปุ่น โดยการทดสอบที่คาดการณ์ไม่ได้เหล่านี้ทำให้กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่นต้องเตรียมพร้อมเฝ้าระวังเพื่อปกป้องน่านน้ำตนเองอยู่ตลอดเวลา[8]

---

7 Reuters. “China Coast Guard Says Japanese Fishing Boat ‘Illegally Entered’ Territorial Waters around Disputed Islands.” Reuters, October 17, 2024. https://www.reuters.com/world/asia-pacific/china-coast-guard-says-japanese-fishing-boat-illegally-entered-territorial-2024-10-17/?utm_source=chatgpt.com.

8 Center for Strategic and International Studies. Japan’s Role in Advancing a Networked Regional Security Architecture. CSIS, 2024. https://www.csis.org/analysis/japans-role-advancing-networked-regional-security-architecture.

๑.๓ กิจกรรมทางทหารของรัสเซีย การเพิ่มจำนวนและกิจกรรมของกองทัพรัสเซียใกล้ญี่ปุ่น รวมถึงการซ้อมรบร่วมกับจีน และขยายความร่วมมือกับจีนในด้านต่าง ๆ ยังก่อให้เกิดความไม่แน่นอนในภูมิภาคนี้ โดยกองทัพรัสเซียได้เสริมสร้างกำลังทางทหารในพื้นที่ใกล้ดินแดนทางเหนือของญี่ปุ่น ทำให้ญี่ปุ่นต้องเพิ่มความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศพันธมิตรอื่น ๆ[9]

๑.๔ ข้อพิพาททางทะเลในทะเลจีนใต้ แม้ว่าข้อพิพาทจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับญี่ปุ่น อย่างไรก็ตามกองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่นยังคงจับตามองความตึงเครียดในทะเลจีนใต้ ซึ่งการอ้างสิทธิ์และการเสริมกำลังกองทัพของจีน มีผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาค รวมทั้งส่งผลต่อผลประโยชน์เชิงยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นและพันธมิตร เช่น ฟิลิปปินส์ ทำให้ญี่ปุ่นต้องให้ความสำคัญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น[10]

๑.๕ ภัยคุกคามทางทะเลแบบอสมมาตร นอกจากภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจากรัฐต่างๆ แล้ว กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น ยังคงเผชิญกับภัยคุกคามทางทะเลแบบใหม่ เช่น โจรสลัด การก่อการร้าย และการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สามารถส่งผลกระทบต่อเส้นทางขนส่งทางทะเลและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นโดยตรง[11]

ด้วยปัจจัยหลัก ๕ ประการดังกล่าว ทำให้กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) เสริมสร้างขีดความสามารถในการโจมตีตอบโต้ (Counter-strike capability) ซึ่งสามารถดำเนินการนอกเหนือจากขอบเขต

9 The Times. “Japan and the Philippines Sign Defence Agreement against China.” The Times, October 2024. https://www.thetimes.co.uk/article/japan-and-the-philippines-sign-defence-agreement-against-china-ddcxvxvw0?utm_source=chatgpt.com.

10 Asia Maritime Transparency Initiative, Center for Strategic and International Studies. “Japan’s Conceptualization of Maritime Security.” AMTI, 2024. https://amti.csis.org/japan-conceptualization-of-maritime-security/.

11 Associated Press. “Japan to Adopt New Maritime Policy to Bolster Security Amid Tensions with China.” AP News, April 11, 2024. https://apnews.com/article/japan-maritime-security-china-coast-guard-0515a3bf753147b540cfcf55e33be694.

การป้องกันแบบเดิม เพื่อรับมือกับความท้าทายด้านความมั่นคงในภูมิภาค และส่งเสริมยุทธศาสตร์ภูมิภาค อินโด - แปซิฟิกที่เสรีและเปิดกว้าง โดยในเดือน มกราคม ค.ศ.๒๐๒๔ กระทรวงกลาโหมของญี่ปุ่นประกาศการจัดซื้อขีปนาวุธ Tomahawk จากสหรัฐฯ โดยมีกำหนดการส่งมอบระหว่างปีงบประมาณ ๒๐๒๕ - ๒๐๒๗ ซึ่งเป็นการเสริมขีดความสามารถของขีปนาวุธพิสัยไกล และสามารถรับมือภัยคุกคามได้จากระยะที่ไกลขึ้น ในการนี้กองทัพเรือสหรัฐฯ ได้เริ่มหลักสูตรการฝึกอบรมให้แก่บุคลากรของกองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) ตั้งแต่เดือนมีนาคม ค.ศ.๒๐๒๔ เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญและเกิดความพร้อมก่อนการส่งมอบขีปนาวุธ Tomahawk[12]

ภาพที่ ๒ : เอกอัครราชฑูตสหรัฐฯประจำประเทศญี่ปุ่นตรวจเยี่ยมการฝึกยิงขีปนาวุธ Tomahawk ณ เมืองโยโกสุกะ
ที่มา: https://x.com/USAmbJapan/status/1773241399548203494/photo/1

12 Japan Ministry of Defense. 2024a. “Japan Ministry of Defense Announces Tomahawk Cruise Missile Procurement.” Last modified January 2024. https://www.mod.go.jp/en/article/2024/01/299f89b579bc56b706c608aba948a20bfe3c2335.html

ทั้งนี้ งบประมาณของกระทรวงกลาโหมญี่ปุ่นในปี ๒๐๒๔ อยู่ที่ ๗.๗๔ ล้านล้านเยน (ประมาณ ๕๓ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) เพิ่มขึ้น ๑๖.๕ เปอร์เซ็นต์จากปีก่อนหน้า โดยงบประมาณที่เพิ่มขึ้นนั้นจะครอบคลุมการเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกัน ๗ เสาหลัก ประกอบด้วย ๑) ขีดความสามารถด้านการป้องกันระยะไกล (Stand-Off Defense Capabilities) ๒) ขีดความสามารถด้านการป้องกันภัยทางอากาศและขีปนาวุธแบบบูรณาการ (Comprehensive Air and Missile Defense Capabilities) ๓) ขีดความสามารถในการใช้ยานไร้คนขับในการป้องกัน (Unmanned Asset Defense Capabilities) ๔) ขีดความสามารถในการปฏิบัติการข้ามมิติ (Cross-Domain Operational Capabilities) ๕) ระบบบัญชาการ ควบคุมและการข่าวกรอง (Command and Control and Intelligence-Related Functions) ๖) ขีดความสามารถในการเคลื่อนที่และการส่งกำลังบำรุง (Maneuvering and Development Capabilities) ๗) ความยั่งยืนและความยืดหยุ่น (Sustainability and Resiliency)[13]

ประเด็นการพัฒนาขีดความสามารถในการโจมตี การนำเสนอของญี่ปุ่นออกมาในรูปแบบเป็นการป้องกันเพื่อสร้างความชอบธรรมในเวทีต่างประเทศในรูปแบบเดียวกับจีน ที่ขยายกำลังทหารของตนโดยอ้างการใช้ในการป้องกัน แม้ในความจริงจะมุ่งสู่เป้าหมายเชิงรุก[14] สะท้อนถึงความสำคัญของปรับเปลี่ยนแนวคิดทางยุทธศาสตร์สู่โครงสร้างที่หลากหลายและมีความยืดหยุ่น เพื่อความพร้อมในการเผชิญความท้าทายด้านความมั่นคงสมัยใหม่ในภูมิภาค อินโด - แปซิฟิก

13 The Diplomat. 2023. “Japan Approves 16.5% Increase in Defense Spending for FY2024.”https://thediplomat.com/2023/12/japan-approves-16-5-increase-in-defense-spending-for-fy2024/

14 Smith, John. 2020. The Role of Defensive Strategies in Global Politics. New York: Oxford University Press.

๒. การขยายขอบเขตของการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากการสงครามและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

จากข้อจำกัดของทางรัฐธรรมนูญทำให้กองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่นอยู่ในฐานะป้องกันตนเองเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในบทบาทของการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากการทำสงคราม (Military Operations Other Than War: MOOTW) ที่มีการขยายขอบเขตมากขึ้น การปฏิบัติการเหล่านี้รวมถึง การรักษาสันติภาพ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (Humanitarian assistance and Disaster Relief: HADR) การกู้ภัย การต่อต้านการกระทำอันเป็นโจรสลัด การรักษาความปลอดภัยของเส้นทางเดินเรือ และการช่วยเหลือหลังเกิดภัยพิบัติในภูมิภาค ซึ่งการปฏิบัติการในขอบเขตของ MOOTW มีเป้าหมายในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคนอกเหนือจากการทำการรบ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) ได้ลงทุนในเทคโนโลยีขั้นสูงต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนบทบาทของ MOOTW ที่ขยายตัวออกไป โดยขีดความสามารถหลักที่ต้องการ ได้แก่

๓.๑ ขีดความสามารถในการตรวจการณ์และสำรวจ โดยการพัฒนาเทคโนโลยีดาวเทียมและโดรน เพื่อเพิ่มความตระหนักรู้ในสถานการณ์และการรวบรวมข้อมูลข่าวสารในภารกิจค้นหาและช่วยเหลือ และการตอบสนองต่อภัยพิบัติ เช่น ระบบตรวจการณ์ทางอากาศ JMSDF ได้รับระบบ Star SAFIRE® 380-HLD ของ Teledyne FLIR Defense ซึ่งช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการเฝ้าระวังระยะไกล[15] การพัฒนากองเรือดำน้ำ ชั้น Teigei มีขีดความสามารถในการซ่อนพราง และการตรวจจับที่ดีโดยใช้ระบบโซนาร์สมัยใหม่[16]

15 Defense Advancement. “Airborne Surveillance Systems Delivered to Japan.” Last modified March 2024. https://www.defenseadvancement.com/news/airborne-surveillance-systems-delivered-to-japan/.

16 “Japan Grows Next-Generation Submarine Fleet.” Asian Military Review, March 8, 2024. https://www.asianmilitaryreview.com/2024/03/japan-grows-next-generation-submarine-fleet/.

ภาพที่ ๓ : ระบบตรวจการณ์ Star SAFIRE® 380-HLD ให้ภาพความละเอียดสูงทั้งกลางวัน/กลางคืน
ที่มา:https://www.flir.com/news-center/military/teledyne-flir-delivering-airborne-surveillance-systems-to-japan-maritime-self-defense-force/

๓.๒ ระบบการสื่อสาร โดยการเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย เพื่อให้การประสานงานระหว่างหน่วยงาน JMSDF และหน่วยงานอื่น ๆ เป็นไปอย่างราบรื่นในระหว่างการปฏิบัติการร่วมหรือภารกิจระหว่างประเทศ เช่น การพัฒนาการสื่อสารแบบ Real-Time การใช้ดาวเทียม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการตั้งกองบัญชาการสงครามสารสนเทศของกองเรือ (Fleet Information Warfare Command: FIWC) โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านสงครามอิเล็กทรอนิกส์ การป้องกันด้านไซเบอร์ และการรวบรวมข่าวกรองเสียง (สนับสนุนการต่อต้านเรือดำน้ำทางสมุทรศาสตร์)[17]

๓.๓ โลจิสติกส์และการสนับสนุน โดยนำนวัตกรรมในการจัดการโลจิสติกส์มาใช้เพื่อการเพิ่มการตอบสนองได้อย่างประสิทธิภาพและทันท่วงที ในสถานการณ์ที่มีสภาวะความเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงไม่แน่นอน โดยเฉพาะพื้นที่แนวหน้าที่มีความขัดแย้ง โดยการใช้ระบบสารสนเทศ

17 Naval News. “JMSDF Set to Establish a New Fleet Information Warfare Command.” Naval News, September 2024. https://www.navalnews.com/naval-news/2024/09/jmsdf-set-to-establish-a-new-fleet-information-warfare-command/.

แบบ Real-Time และทันสมัย การใช้หุ่นยนต์ การใช้อินเตอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT: Internet of Things) เพื่อช่วยในการบริหารจัดการ การตัดสินใจ และการจัดการโดยระบบอัตโนมัติ ลดความเสี่ยงของบางกิจกรรมที่อาจเกิดขึ้นกับคนโดยใช้หุ่นยนต์[18]

๓.๔ ความมั่นคงทางไซเบอร์ โดยการเสริมสร้างกลไกป้องกันไซเบอร์เพื่อปกป้องระบบและข้อมูลสำคัญในระหว่างการปฏิบัติการ เพื่อให้มั่นใจในความสำเร็จของการปฏิบัติการ ทั้งนี้มีการเข้าร่วมในการฝึกร่วมทางสงครามไซเบอร์กับชาติพันธมิตร เช่น อังกฤษ และสหรัฐฯ ในการป้องกันการโจมตีโครงสร้างพื้นฐาน[19]

๓.๕ การจำลองการฝึกอบรม โดยการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน (VR) และการจำลองสถานการณ์ในการฝึกอบรมบุคลากรในสถานการณ์ MOOTW เพื่อเพิ่มความพร้อมและประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากการฝึกในสถานการณ์จริง[20]

๓.๖ การพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ปืนรางแม่เหล็กไฟฟ้า (Electromagnetic Railguns) ญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการทดสอบปืนรางแม่เหล็กไฟฟ้ากลางทะเลเพื่อป้องกันภัยคุกคามจากอากาศยานไร้คนขับและยานพาหนะของฝั่งตรงข้าม เพื่อลดความเสียหายทางข้างที่อาจเกิดขึ้น[21] และระบบขับเคลื่อน Rolls-Royce ได้รับเลือกให้จัดหาระบบขับเคลื่อนไฮบริด MT30 สำหรับเรือ Aegis System Equipped Vessel (ASEV)

---

18 utherland, J., & Henn, S. (2019). “Advanced Logistics for Military Operations: A Review of Technologies.” Journal of Military Logistics, 15(2), 45-61.

19 “Japan Grows Next-Generation Submarine Fleet.” Asian Military Review, March 8, 2024. https://www.asianmilitaryreview.com/2024/03/japan-grows-next-generation-submarine-fleet/.

20 “Virtual Reality in Disaster Relief Training: JMSDF’s New Approach.” Maritime Technology Today, June 2024. https://www.maritimetechtoday.com/jmsdf-vr-disaster-relief.

21 Interesting Engineering. “Japan Tests Shipboard Electromagnetic Railgun.” Last modified April 2024. https://interestingengineering.com/military/japan-shipboard-electromagnetic-railgun.

ซึ่งถือเป็นความก้าวหน้าที่สำคัญด้านเทคโนโลยีการขับเคลื่อน[22] ทำให้กองเรือสามารถทำความเร็วได้มากขึ้น ประหยัดมากขึ้น ลดค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง โดยอยู่ในพื้นที่ปฏิบัติการได้นานขึ้น

การนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม (MOOTW) สะท้อนให้เห็นถึงยุทธศาสตร์ของ JMSDF ที่เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการนำเทคโนโลยีล้ำสมัยมาช่วยเสริมศักยภาพในการปฏิบัติการที่หลากหลายรูปแบบ ซึ่งในกรณีที่ความขัดแย้งบานปลายจนกลายเป็นสงครามหรือเป็นการใช้กำลังทางทหารโดยตรงต่อกัน การเตรียมการและพัฒนาในลักษณะนี้ย่อมทำให้กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) มีความพร้อมที่จะตอบสนองความท้าทายด้านความมั่นคงระดับภูมิภาคและระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ กองกำลังของญี่ปุ่นถูกจำกัดโดยรัฐธรรมนูญมาตรา ๙ ซึ่งห้ามไม่ให้ญี่ปุ่นมีทหารหรือกำลังรบที่มีศักยภาพในการรุกราน อย่างไรก็ตาม ด้วยสถานการณ์ด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนไปในยุคปัจจุบัน ทำให้สหรัฐฯ ที่เป็นมหาอำนาจของโลกและเป็นพันธมิตรหลักของญี่ปุ่น มีความต้องการให้ญี่ปุ่นเป็นเสมือนตัวแทนด้านความมั่นคงในภูมิภาค เอเชีย – แปซิฟิก รัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวจึงได้ถูกตีความใหม่ โดยให้กองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่นสามารถมีขีดความสามารถในการโจมตีกลับ (Counterstrike capabilities) หรือ ขีดความสามารถเชิงรุก (Offensive Capabilities) ทั้งนี้ จากสถานการณ์ความตึงเครียดด้านความมั่นคงในภูมิภาค เช่น การพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์และขีปนาวุธของเกาหลีเหนือ การขยายอิทธิพลของจีนในทะเลจีนใต้และทะเลจีนตะวันออก รวมทั้งการ

22 Asian Military Review. “Rolls-Royce to Power Japan’s Future Aegis Destroyers.” Last modified May 2024. https://www.asianmilitaryreview.com/2024/05/rolls-royce-to-power-japans-future-aegis-destroyers/.

เป็นพันธมิตรระหว่างรัสเซียและจีน การที่กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) จะคงสถานะขีดความสามารถในการป้องกันตนเองจะทำให้เกิดความเสี่ยงในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของตนและชาติพันธมิตร จึงเกิดการตีความรัฐธรรมนูญใหม่ให้ญี่ปุ่นสามารถใช้กำลังทางทหารในการป้องกันตนเอง รวมถึงชาติพันธมิตรหากถูกโจมตี โดยการปรับเปลี่ยนการตีความครั้งนี้ ทำให้กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) และพันธมิตรมีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้แล้ว การขยายขอบเขตขอบการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม (MOOTW) และการพัฒนาของเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างก้าวกระโดด และการได้รับงบประมาณที่เพิ่มขึ้น ๑๖.๕ เปอร์เซ็นต์จากปีก่อนหน้าของกองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) ทำให้ JMSDF สามารถพัฒนาขีดความสามารถในการตรวจการณ์และสำรวจการสื่อสาร โลจิสติกส์และการสนับสนุน ความมั่นคงทางไซเบอร์ และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ซึ่งนอกจากจะตอบสนองต่อการปฏิบัติการ MOOTW แล้ว ในยามที่ความขัดแย้งในภูมิภาคบานปลาย จะทำให้กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น (JMSDF) สามารถรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงข้ามในสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน หาก JMSDF ยังคงจำกัดตนเองไว้เพียงมาตรการป้องกันเพียงอย่างเดียว จะเป็นการเพิกเฉยต่อความจริง และอาจถือเป็นการละเลยต่อการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติตนและชาติพันธมิตร